

FILMFOND DALARNA

en orientering

”De värden som (de europeiska) regionala produktionscentrumen tar fasta på är mångfacetterade. Det är det konstnärliga och kulturella värdet i sig, men efter hand har man fokuserat allt mer på möjligheterna till ekonomisk tillväxt, regional attraktionskraft, filmturism och regional utveckling i bred bemärkelse.”

UR TILLVÄXTVERKETS RAPPORT TILL REGERINGEN DECEMBER 2017

Region Dalarna – Film i Dalarna

Filmfond Dalarna – en orientering. 2020

Författare: Mattias Ehrenberg, filmkonsulent Film i Dalarna

mattias.ehrenberg@filmidalarna.se 072-142 61 58

www.filmidalarna.se

Framsida: Långfilmen *Ur spår* på väg mellan Sälen och Mora.

Foto Daniel Eriksson, publicerat med tillåtelse av Yellowbird AB/

Jarowskij AB

Baksida: Inspelning av långfilmen *Ur spår* på Högfjällshotellet

i Sälen 2020. Foto Mattias Ehrenberg

Diarienummer: RD20/01677

INNEHÅLL

Sammanfattning	2
Filmproduktion – en översikt	4
En regional filmfond	8
Vad är en regional filmfond?	9
Vilka är utmaningarna med en fond?	10
Sveriges befintliga fonder	12
Vilka är Dalarnas fördelar som inspelningsregion	13
Vilka värden genereras av en filminspelning?	16
Attraktiv ort för inflyttning för både människor och näringar	17
Intäkter – filminspelningens utgifter i regionen	18
Ökad turism	19
Kulturella mervärden	19
Bidrar till lokala kreatörer samt kreativa och kulturella näringar	21
Ett par exempel på film- och teveproduktioner i siffror	23
Event och premiärer	24
Lokal filmbransch	24
Nationella produktionsrabatten	25
Film i Dalarna	27
Uppdraget från Region Dalarna	28
Om författaren	29

SAMMANFATTNING

Sverige har idag fyra regionala filmfonder (s.k. produktionscentrum): Film i Väst (Trollhättan, Västra Götaland), Film i Skåne, Filmpool Nord (Norrbotten) och Stockholm Film Capital. Fonderna investerar i långfilms- och teveserieproduktioner. Ett motkrav till investeringen är att produktionen spenderar minst 1,6 gånger investering till lokala näringar i regionen. Resultatet blir oftast att man spenderar betydligt mer, ibland upp till tio gånger investeringen. Flera andra krav kan också ställas, som till exempel lokalt anställda filmarbetare, lokal premiär, presskonferenser etc. En regional fond finansieras och ägs i regel av regionen och kommuner tillsammans.

Det finns flera svenska och utländska rapporter som visar på de värden som en regional filmfond genererar till den region och till den ort där inspelning sker. De värden som rapporterna främst pekar ut är

- ökad attraktionskraft – kan skapa inflyttning av näring och privatpersoner
- kulturella mervärden
- intäkter till lokala besöksnärings, kring 2–4 MSEK per långfilm eller mer
- intäkter till lokala näringar, som hantverkare, lokala filmarbetare, kulturella och kreativa näringar m.fl.
- ökad turism, både s.k. filmturism samt generell marknadsföring av en region.

Den färdiga filmen eller teveserien kan även ge en mycket kostnadseffektiv reklam för regionen och kan resultera i ökad turism. Både den färdiga filmen men även händelserna kring själva inspelningen, då fiktiva miljöer skapas, kändisar och stora filmteam arbetar, kan bidra till orten och regionens attraktionskraft genom bilden av en aktiv och kreativ plats. Film och teveserier har en stor förmåga till både nationell och internationell spridning. Undersökningar pekar också på en ökad stolthet hos den enskilde medborgaren när den lokala orten får nationell spridning.

Långfilm och teveserier produceras i princip på samma sätt och av samma bolag. Efterfrågan och produktionen av teveserier ökar starkt just nu. Ett filmteam består av omkring 40 personer och inspelningsfasen för en långfilm är 8–14 veckor. Denna fas är kostnadsintensiv. En genomsnittlig svensk långfilm som har sin inspelning förlagd utanför storstadsregionerna spenderar ungefär 2–4 MSEK på besöksnäringen under förproduktion och inspelning. Ytterligare lokala kostnader uppstår när man anlitar lokala filmarbetare, assistenter, elektriker, snickare och lokala kreatörer etc.

Idag saknas en filmfond i Dalarna, vilket gör att de produktioner som vill spela in här slutligen oftast hamnar i Trollhättan eller Norrbotten. Undantagsfallen där man trots allt kommer till Dalarna under en kortare period är de filmer som behöver en specifik inspelningsplats, till exempel Vasaloppet i långfilmen Ur spår (2020). Så länge det ekonomiska spenderingskravet finns i en annan region så förlägger man majoriteten av sin inspelning där.

Skapande av en filmfond, tillsammans med närheten till Stockholm och Dalarnas mångfasetterade och intressanta inspelningsmiljöer, skulle göra att fler stora film- och teveproduktioner skulle förläggas till Dalarna.

Snabbfakta filmproduktion

- En genomsnittlig svensk långfilm har en budget på 30 MSEK.
- En film har många finansiärer (s.k. samproducen-ter) som alla är delägare i filmen och kan ställa krav på produktionen.
- Långfilm och teveserier produceras på samma sätt och av samma bolag (s.k. produktionsbolag).
- I Sverige investeras årligen cirka 500–600 MSEK i långfilm. Till denna siffra tillkommer produktionen av teveserier.
- Efterfrågan och produktionen av teveserier ökar starkt just nu.
- Ett filmteam består av omkring 40 personer och inspelningsfasen är 8–14 veckor. Denna fas är mycket kostnadsintensiv.

FILMPRODUKTION – EN ÖVERSIKT

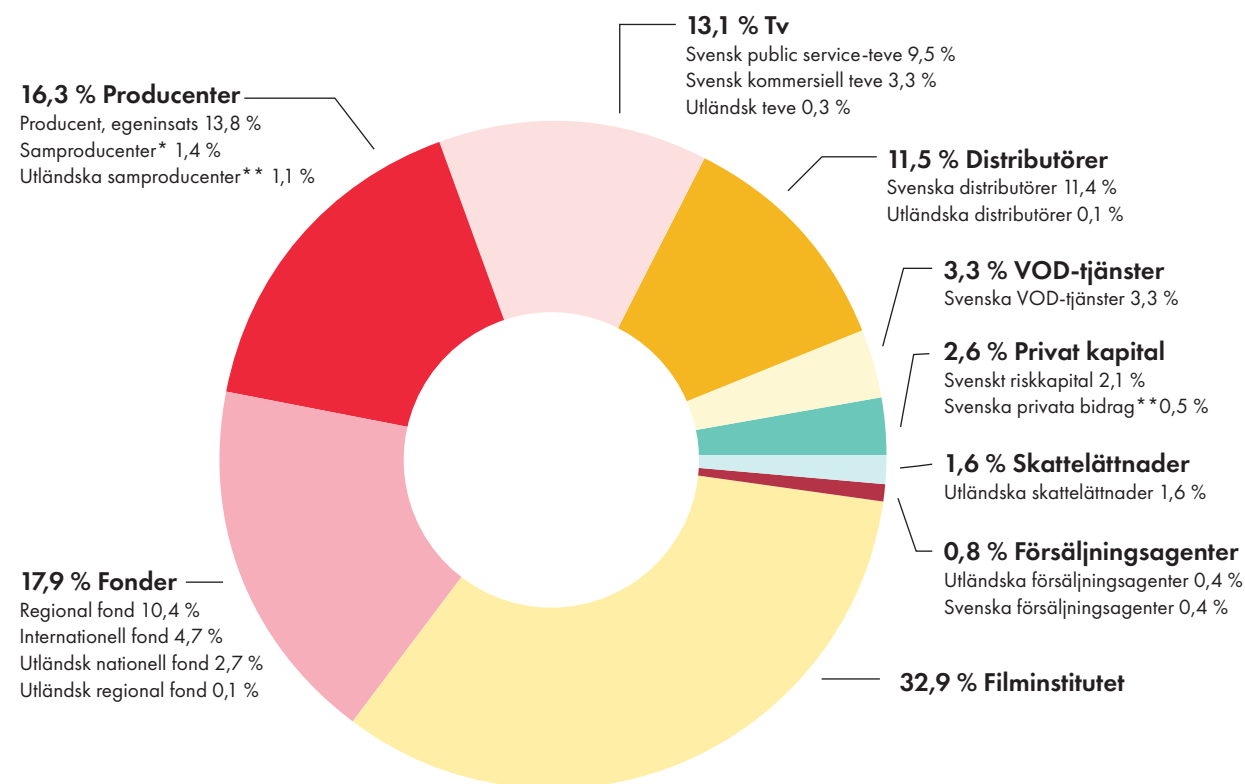
Detta kapitel ger en inblick i svensk filmproduktion.

Svensk film- och teveproduktion, alltifrån breda underhållningsprogram för teve, nyheter och sport, till långfilm, dramaserier, faktaprogram, dokumentärer och reklamfilm, omsätter årligen omkring 36 miljarder. Sverige har en statlig filmpolitik där Svenska Filminstitutet (SFI) är den verkställande organisationen¹. För svensk långfilm (fiktion) görs produktionsinvesteringar på 500–600 MSEK per år. Produktionsinvesteringar för teveserier (fiktion) tillkommer till denna summa. Tyvärr saknas det idag nationell statistik för teveserier, men budgetarna sträcker sig från 4 MSEK för enkla webbteveserier till över 100 MSEK för stora produktioner. Produktionen av teveserier växer kraftigt på grund av en ökad efterfrågan och vi har just nu en produktionsboom i Sverige. Lång spelfilm och teveserier produceras på samma sätt och av samma bolag. Dessa bolag nämns nedan som produktionsbolag.

Medelbudgeten för en svensk långfilm är kring 30 MSEK. Budgetar mellan 25–100 MSEK räknas som normalbudget medan budgetar under 20 MSEK räknas som lågbudgetfilm eller mikrobudgetfilm. Detta dokument handlar framför allt om svensk fiktionslångfilm och fiktionsteveserier med normal budget. För kännedom kan det nämnas att de långa dokumentärfilmer som Svenska Filminstitutet (SFI) stöttar har en medelbudget på 4,5 MSEK och de amerikanska storfilmer som spelas in utanför USA brukar ha budgetar på 600–1 000 MSEK och team på 150–300 personer.

Från ax till limpa tar en långfilm ofta många år att producera. Manusutveckling och finansiering är de längsta faserna. Filminspelningsfasen som normalt tar kring 8–14 veckor är en kostnadsintensiv fas. Ett genomsnittligt svenskt filmteam består av cirka 40 personer.

¹ Läs mer: <https://www.regeringen.se/artiklar/2016/10/en-ny-filmpolitik/>

Figur 1. Genomsnittlig finansiering för svensk lång spelfilm med stöd från SFI 2018.
Källa och grafik: SFI².

En film/teveserie finansieras av flera olika finansiärer, vilka i filmsammanhang kallas samproducenter, se figur 1. Denna finansieringsmodell ser i princip likadan ut i hela Europa.

Samproducenten är delägare av produkten, det vill säga filmen. Villkoren för delägandet kontrolleras genom ett samproduktionsavtal mellan alla parter. Samordnande part är producenten, vilken representerar produktionsbolaget som genomför filmen. Det finns försäkringar som finansiärerna kan kräva att producenten tecknar för att säkerställa att filmen blir genomförd och att man därmed får en färdig produkt. Samproducenterna kan vid behov även kräva att redovisning och fördelning av vinster sker av fristående agenter.

Sverige har idag fyra regionala filmfonder (Film i Väst, Filmpool Nord, Film i Skåne och Film Capital Stockholm). Fonden investerar i filmer som spelas in i deras region. Då förbinder sig filmproduktionen att spendera flera gånger den investerade summan lokalt i regionen. Detta gör att få filmer spelas in utanför de fyra regionerna i Sverige, *läs mer under nästa rubrik En regional filmfond.*

* Inkluderar investeringar från bolag inom filmbranschen, men inte samproduktionsmedel från tevebolag, distributörer och regionala filmfonder (vilket ingår i teve, distributörer respektive fonder).

** Inkluderar crowdfunding, bidrag från företag, ideella organisationer etc. utan avkastningskrav.

²SFI: Filmåret i siffror <https://www.filminstitutet.se/sv/fa-kunskap-om-film/analys-och-statistik/filmaret-i-siffror/filmaret-i-siffror-2018/>

Snabbfakta regionala fonder

- En filmfond investerar i en film/teveserie och blir delägare av produkten.
- Fonden kan som delägare ställa krav på produktionen, till exempel krav på lokala investeringar till 1,6 gånger insatsen, lokalt anställda, lokal premiär och presskonferens.
- Fonden genererar attraktionskraft, marknadsföringsvärden, direkta intäkter och kulturella värden till orten och regionen.
- En regional fond finansieras och ägs i regel av regioner och kommuner tillsammans.

EN REGIONAL FILMFOND

Detta kapitel ger en inblick i hur de regionala fonderna fungerar.

En teveserie- eller filminspelning kan generera såväl direkta och indirekta intäkter som mjuka värden till regionen och till kommunerna där inspelning sker. I dagsläget kommer mycket få produktioner till Dalarna på grund av den regionala fondstrukturen som finns i Sverige. När en regional fond går in med finansiering ställs kravet att produktionen ska spendera minst 1,6 gånger så mycket i den aktuella regionen och därför förläggs inspelningen i en region med fond. Många faktorer talar för att Dalarna skulle kunna bli konkurrenskraftigt och att fler produktioner skulle söka sig till regionen om de ekonomiska förutsättningarna ändrades. Den viktigaste förändringen skulle vara skapandet av en fond.

VAD ÄR EN REGIONAL FILMFOND?

En regional filmfond investerar medel i utvalda film- och teveserieproduktioner som har inspelning i någon av fondens medverkande kommuner. Fonden äger en procentuell del i produkten som motsvarar insatsen. Därmed har fonden rätt till intäkter och till visst medbestämmande i produktionen. De regionala fonderna ställer olika krav på produktionen, som till exempel att filmen ska spendera motsvarande minst 1,6 gånger fondens investering i regionen (så kallad regional spend). Siffran kommer från EU-lagstiftningen³ som säger att det totala spend-kravet i en stat (d.v.s. i hela landet) inte får överstiga 160 procent av investeringsbeloppet. Därmed är det rimligt för en mindre fond att ha just 1,6 gånger investeringen som kravnivå. Regionala undersökningar visar att filmer oftast spenderar mer än regionernas krav, allt ifrån 1,9 till 12 gånger insatsen.

³ GBER: Artikel 54 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/sv/TXT/?uri=CELEX:32014R0651>

Ägande, regionens krav, rättigheter och återbetalning hanteras genom samproduktionsavtalet som alla samproducenter och producent förhandlar och undertecknar. Intäkterna från filmproduktioner är relativt begränsade, och det är inte där fondens förtjänster ligger, utan snarare i de värden som skapas under inspelningen samt efter färdigställd film. Fonden kan också bland annat ställa krav på att produktionen ska anställa personal lokalt, lokala premiärvisningar, kredit i eftertext m.m.

Läs mer om de värden som skapas under rubriken Vilka värden genereras av en filminspelning?

När man finansierar filmproduktion med offentliga medel måste man förhålla sig till kommunallagens andra kapitel (§1–3, §8) och EU-rätten. Ett regelverk för fonden skapas som förhåller sig till båda.

SVT är en av Sveriges största och viktigaste samproducenter för långfilm och dokumentärfilm. Under 2020–2022 ska SVT satsa minst 300 miljoner kronor på svensk film. Satsningen har ett uttalat mål att nå hela Sverige. SVT lyder under radio- och tv-lagstiftningen samt måste förhålla sig till gällande sändningstillstånd. Även detta regelverk bör en fond förhålla sig till för att möjliggöra samproduktioner med SVT.

VILKA ÄR UTMANINGARNA MED EN FOND?

En filmproduktion tar från ax till limpa uppskattningsvis fem år. När fonden kliver in i en produktion så är det dock inte lika långt kvar, men man bör räkna med ett till tre år från investeringstillfället till själva premiären. Turist-effekter kan uppstå några år efter en succé och sedan pågå lång tid efter. Ett långsiktigt perspektiv kring fondens verksamhet är viktigt.

Det kan vara svårt att förutse när en produktion kommer till den enskilda kommunen. Fonden skulle arbeta aktivt för att sprida inspelningarna till samtliga kommuner som är medlemmar i fonden. Men även när inspelningen sker i grannkommunen så skapas vinster för hela regionen genom marknadsföring, turism och ökad attraktionskraft.

FOTO: MATTIAS EHRENBORG

Inspelning av långfilmen *Ur spår* på Högfjällshotellet i Sälen 2020.

SVERIGES BEFINTLIGA FONDER

Europeiska organisationen Cine-Regio har 48 regionala filmfonder i sitt nätverk inom tolv EU-länder, Norge och Schweiz. I Sverige finns fyra regionala fonder (även kallade regionala produktionscentrum), Filmpool Nord, Film i Väst, Film i Skåne och Film Capital Stockholm. De flesta startade sin verksamhet i mitten av 90-talet och har sedan dess växt. Sverige har också kommunala filmfonder i Norrköping, Malmö och Ystad. De två sistnämnda samarbetar med Film i Skåne. Den kommunala fonden i Norrköping har efter sin treåriga testperiod beslutat att fortsätta sin verksamhet.

Processer pågår just nu i Region Västernorrland samt Region Kalmar och Blekinge för att undersöka möjligheterna att starta fonder där.

Tabellen nedan visar organisation och finansiering. Stockholm Film Capitals organisation beskrivs enbart i textform och ej i tabellen. Filmpool Nord och Film i Skåne har förutom filmfondsverksamheten även en filmkulturell del (motsvarande dagens Film i Dalarna). Den filmkulturella delen finansieras bland annat via samverkansmodellen och riktar sig till hela regionen.

	Filmpool Nord	Film i Skåne	Film i Väst	Norrköping Filmfond
Organisation	AB	AB	AB	kommunal fond
Budget, total	25 MSEK (inkl. kulturell verks.)	34 MSEK (inkl. kulturell verks.)	122,5 MSEK	3 MSEK (+ admin. kostnader)
Varav investeringar	14 MSEK	22 MSEK	92 MSEK	3 MSEK
Invånare	251 000	1 345 000	1 691 000	137 000
Finansiering				
Kommuner	67 %	(Ystad och Malmö)	8 %	100 %
Region	33 %	100 %	92 %	

Filmpool Nord är ett aktiebolag där elva av Norrbottens fjorton kommuner samt Region Norrbotten ingår som delägare. Ägandet fördelar sig enligt följande: Region Norrbotten (näringsliv/utveckling) 32,9 %, Luleå kommun 16,2 %, Boden, Kiruna och Piteå kommun 9,1 % vardera, Jokkmokk, Kalix, Pajala, Älvsbyn och Övertorneå kommuner 4,6 % vardera, Arjeplog och Övertorneå 0,5 % vardera.

Film i Skåne är ett regionalt resurs- och produktionscentrum för film vars uppdrag är att främja filmverksamhet i Skåne samt att öka tillväxten i Skåne genom filmproduktion. Film i Skåne finansieras av Business Region Skåne (fondverksamheten) och Region Skånes kulturnämnd (den filmkulturella delen). Business Region Skåne ägs till 85 % av Region Skåne och 15 % av Kommunförbundet Skåne.

Film i Väst ägs av Västra Götalandsregionen. Budget 2019 var totalt 122,5 MSEK. Finansieringen kom från: Västra Götalandsregionens kulturnämnd 61,8 MSEK och regionutvecklingsnämnd 30,7 MSEK, Göteborgs, Trollhättans och Vänersborgs kommun 8,2 MSEK samt samproduktionsintäkter 15 MSEK.

Film Capital Stockholm är den regionala filmfonden i Mälardalen, på Gotland och Åland. Verksamhetsbolaget Film Capital Stockholm AB ägs av ekonomiska föreningen Filmpool Stockholm-Mälardalen, i vilken medlemmarna Danderyds kommun, Filmallians Stockholm-Mälardalen, Köpings kommun, Region Gotland, Sala kommun, Stiftelsen Filmstadens Kultur/Solna stad, Stockholms stad och Åland ingår. Film Capital Stockholm redovisar inte exakta siffror för sin verksamhet publikt.

VILKA ÄR DALARNAS FÖRDELAR SOM INSPELNINGSREGION?

Film i Dalarna finansierar idag inte långfilm eller teveserier. Trots att detta är väl känt i filmbranschen så får vi ändå många förfrågningar från filmbolag som vill förlägga sina inspelningar i Dalarna. De flesta filmerna hamnar i slutänden i Trollhättan (Film i Väst) eller Luleå (Filmpool Nord) vilka har filmfonder och kan investera i produktionen. De få produktioner som

trots allt kommer till Dalarna, kommer i princip alltid på grund av att man behöver specifika inspelningsplatser som finns här, och resten av filmen spelas in i andra regioner.

Genom upprättande av en fond skulle Dalarna ha goda möjligheter att kunna konkurrera om att vara en inspelningsregion för stora produktioner. Rapporten *I huvudet på en producent*⁴ som beskriver hur producenter gör sina prioriteringar vid val av inspelningsplats, bekräftar också dessa slutsatser. Dalarnas fördelar är framför allt det positiva varumärke Dalarna har nationellt, de miljöer som vi kan erbjuda här och närheten till Stockholm.

- **Varumärket Dalarna**

Dalarna har ett genuint varumärke både nationellt och internationellt och är en region som lockar.

- **Spännande miljöer**

Som Sveriges sydligaste fjäll, gruvor, industrilandskap, bruksorter, idyll, snö, historiska miljöer och mycket mer.

- **Njuta av Dalarna när man arbetar här**

Om vi skapar en fond så ska vi vara enkla, trevliga och tydliga att arbeta med. De fyra befintliga filmfonderna har funnits länge och det finns en vilja i filmbranschen att få arbeta i nya regioner.

- **Närheten till Stockholm och Arlanda**

Det är enkel kommunikation till Dalarna både med buss, tåg eller bil. Det finns även flygplatser i Mora, Borlänge och Sälen.

- **Logi och boende**

Dalarna har ett stort utbud av hotell och vandrarhem.

- **Högskolan Dalarna**

Film- och tevetutbildningarna på Högskolan Dalarna examinerar runt 60 personer årligen. Detta är en stark resurs med många möjliga samarbeten till en filmfond.

⁴ 2017 *I huvudet på en producent*, Fikra. Finns som bilaga 2 i *Fler filminspelningar till Sverige* ISBN 978-91-88601-52-0, <https://pub lector.org/publication/Fler-filminspelningar-till-Sverige>

FOTO DANIEL ERIKSSON. PUBLICERAT MED TILLÄTTELSE AV YELLOWBIRD AB / JAROWSKI AB

Långfilmen *Ur spår* på väg mellan Sälen och Mora 2020.

Snabbfakta – vilka värden genereras av en filminspelning

- ökad attraktivitet – kan skapa inflyttning av näring och privatpersoner
- intäkter till lokala näringar, kring 2–4 MSEK per långfilm eller mer
- ökad turism
- kulturella mervärden
- intäkter till lokala kulturella och kreativa näringar
- event som till exempel filmpremiärer.

VILKA VÄRDEN GENERERAS AV EN FILMINSPELNING?

Detta kapitel beskriver de värden en filminspelning kan skapa för en ort och för en region.

Det har gjorts många undersökningar, både svenska och utländska, som analyserar effekterna av en filminspelning för en kommun eller en region. För att locka till sig inspelningar finns det regionala fonder över hela Europa. När en regional fond bestämmer sig för att investera i en film eller teveserieproduktion medföljer flera villkor för produktionen, som exempelvis hur mycket man måste spendera lokalt.

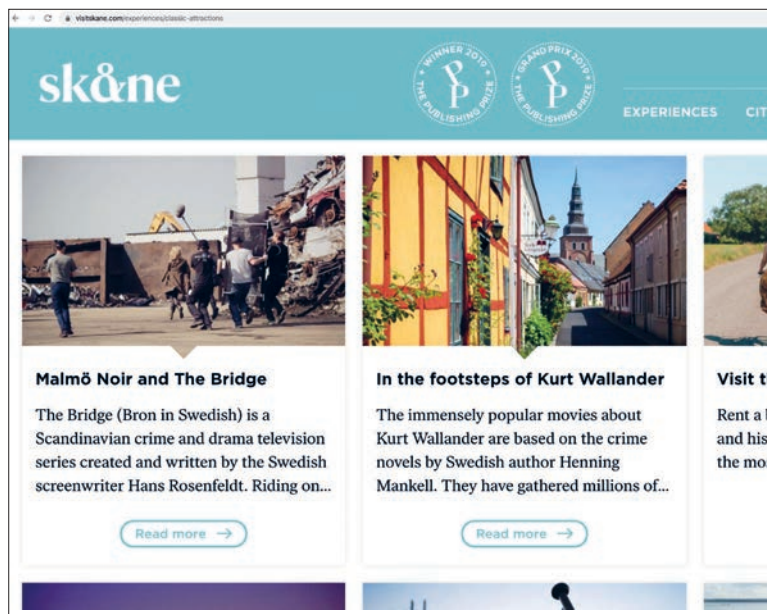
ATTRAKTIV ORT FÖR INFLYTTNING FÖR BÅDE MÄNNISKOR OCH NÄRINGAR

Tillgång till kultur är en viktig förutsättning för en attraktiv miljö där människor och företag kan verka och växa.

Filminspelningar kan bidra till en Orts attraktivitet på många plan. Den färdiga filmen kan ge en effektiv marknadsföring genom miljöerna som förmedlas i bild och som når ut på ett annat plan än traditionell reklam. Inspelningarna bidrar även till upplevelsen av en levande och kreativ ort, vilket kan innebära högre attraktionskraft när det gäller val av till exempel bostadsort, turism eller näringsetablering. I rapporten *Förstudie Filmnärlingsutveckling*⁵ konstaterar Hjalmar Palmgren att kulturella aktiviteter alltid ger en stor nytta för medborgarna och om vi dessutom pratar om en kulturform som kan synas både nationellt och internationellt så tillkommer både en känsla av stolthet och en ökad attraktivitet.

Film och rörlig bild är kulturformer som attraherar många unga. En kreativ och aktiv miljö kan bidra till att man som ung väljer att bo kvar i sin hemort.

⁵ <https://sammantraden.linkoping.se/api/v2.0/meetings/40706/download/items/60768>

Figur 2. Internationella succéer som *Bron* och *Wallander* används av Visit Skåne. Källa: www.visitskane.se

Högskolan Dalarna examinerar kring 60 elever årligen inom film- och manus-utbildningarna, av vilka en majoritet idag lämnar Dalarna efter studierna.

INTÄKTER – FILMINSPELNINGENS UTGIFTER I REGIONEN

Själva inspelningen bidrar till den lokala besöksnäringen, då 30–50 personer bor på en ort under flera månader. Besöksnäringen (hotell, transport, restauranger) tjänar kring 2–4 MSEK⁶ per långfilmsinspelning när inspelning sker utanför storstadsregionerna. Ytterligare lokala intäkter utöver besöksnäringen tillkommer för exempelvis hantverkare, snickare, elektriker, lokala kreatörer och filmarbetare som anlitas under en filminspelning.

När en regional filmfond stöttar en produktion ställs krav på hur mycket som ska spenderas regionalt, oftast minst 1,6 gånger fondens insats. Flera

⁶ Svenska Filminstitutets budgetsammanställning över nio filmer med budget över 25 miljoner kronor (2015–2016)

undersökningar visar dock att den så kallade spend-kvoten i realiteten ofta landar högre än kravet, normalt 2–4 gånger och ibland upp till 10–12 gånger insatsen när större delen av filmen spelats in på samma plats.

ÖKAD TURISM

Filmen kan ge mycket kostnadseffektiv reklam genom att visa upp regionen i berättelsen. Många drömresemål upptäcks just genom filmen och bilderna stannar kvar i minnet i många år. Extremt lyckade exempel är *Millenium*-filmerna som redan innan de amerikanska versionerna hade ett PR-värde satt till 1 000 MSEK samt BBC:s *Wallander* som har gjort Ystad till den ur ett brittiskt perspektiv näst högst värderade orten efter Notting Hill⁷.

Men även mindre kända produktioner kan ge stora effekter, som till exempel *Maria Wern*-teveserien (TV4/C-more). Serien som också visats i tysk teve har inneburit mycket för turismen och inflyttningen på Gotland. Tyska tevekanaler är en vanlig samproducent av svensk film- och teveproduktion och många filmer och teveserier visas på den tyska kanalen ZDF.

På Visit Sweden har film- och teveproduktioner blivit viktiga för att marknadsföra Sverige som destination, se exempel från Visit Skånes hemsida, figur 2. Från turistindustrins sida ser man gärna att särskilt viktiga symboler för regionen framträder i bild.

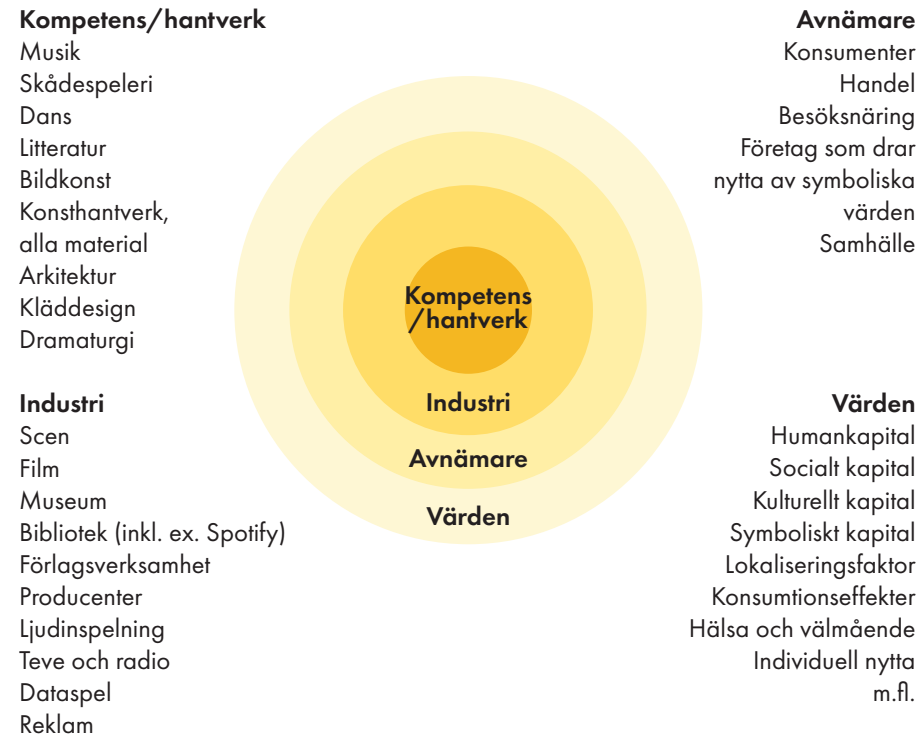
KULTURELLA MERVÄRDEN

Filmen har ett stort kulturellt värde i vår samtid. Filmen är en konstform som når stor publik i alla åldrar och samhällsklasser.

I sin rapport *Kulturens värde och sociala effekter*⁸ skriver Klas Grinell bland annat att det går att se kultur som ett politiskt medel för att nå mål som hälsa, välbefinnande, jämlikhet och trygghet. Även om kultur är ett politiskt mål i sig snarare än ett medel, så står inte kulturens instrumentella värden i motsättning till kulturens egenvärde. Det handlar om att skapa goda förutsättningar för människor att bo, leva, trivas och verka. Dessa värden kan i sig sedan också ge människor förutsättningar för att ägna sig åt just kultur.

⁷ 2017 Tillväxtverket, *Fler filminspelningar till Sverige*, ISBN 978-91-88601-52-0, <https://pub lector.org/publication/Fler-filminspelningar-till-Sverige>

⁸ 2020 *Kulturens värde och sociala effekter*, ISBN 978-91-985957-0-3, Klas Grinell

Figur 3. Samhällsekonomiska effekter av filminspelning.

Kulturens värden och sociala effekter är emellertid svårfångade och icke-linjära. Social nytta kan i slutändan räknas om till lägre kostnader för samhället. En slutsats i rapporten är att många av kulturens samhällsnyttiga effekter uppträder långt utanför kulturpolitikens eget fält, och ofta blir synliga först över långa tidsspann. Det gör det svårt att belägga det instrumentella värdet av enskilda kulturverksamheter.

De samhällsekonomiska effekterna som genereras av till exempel en filminspelning beskrivs bland annat i Anna Klerbys och Tobias Heldts rapport *Teori och praktik om musik-, film- och dataspelsbranscherna i samhälls-ekonomi*⁹ illustreras i figur 3 ovan där investeringarna i ett område ger följd-effekter i samtliga områden.

En annan viktig aspekt är filmens och kulturens möjlighet att bidra till en

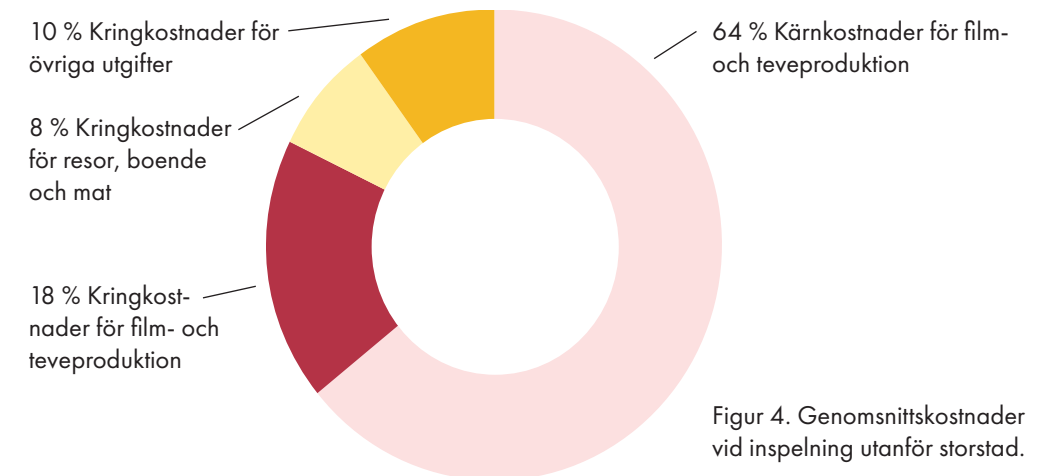
⁹ <https://filmidalarna.se/storage/uploads/attachments/delrapport-4-hda-teoretisk-forankring.pdf>

ort eller en regions synliggörande och inkludering. Filmen kan vara ett starkt medel att skildra vår samtid och bidra till att bredda vår världsbild. Filmen kan även bidra till att stärka den kreativa identiteten för en ort eller en region.

Den italienske kulturekonomen Pier Luigi Sacco beskriver i sin bok *Kultur 3.0*¹⁰ de värden som en film kan skapa åt en plats i form av spridning av idéer, attityder och ett kulturellt mervärde. Dessa värden är som nämnt svåra att mäta men kan samtidigt vara mycket viktiga för en plats och en region.

BIDRAR TILL LOKALA KREATÖRER SAMT KREATIVA OCH KULTURELLA NÄRINGAR

Filmen bidrar starkt till de andra kulturella och kreativa näringarna. I Tillväxtverkets rapport till regeringen *Fler filminspelningar till Sverige*¹¹ har nio filmer, som spelats in utanför Stockholm, med genomsnittsbudget på 40 MSEK var, analyserats. Rapporten visar att cirka 18 procent av en films budget (i genomsnitt motsvarande 6 MSEK) går till andra kulturella och kreativa näringar, främst digital produktion, reklam och hantverk. Detta kan ge möjligheter till lokala kreatörer. Rapporten har delat in produktionernas budgeterade kostnaderna fyra delar:

Figur 4. Genomsnittskostnader vid inspelning utanför storstad.

¹⁰ 2013 *Kultur 3.0: Konst, delaktighet, utveckling* ISBN 978-91-867-1703-2, Pier Luigi Sacco

¹¹ 2017 *Tillväxtverket, Fler filminspelningar till Sverige* ISBN 978-91-88601-52-0, <https://pub lector.org/publication/Fler-filminspelningar-till-Sverige>

Den fördömde (2013) – inspelning delvis i Ludvika.

Masjävlar (2004) – inspelning delvis i Rättvik.

Hallåhallå (2014) – inspelning i Falun.

64 % – Kärnkostnader för film- och teveproduktion, till exempel kostnader för produktionspersonal, studio- ochamerateknik, rättigheter, manus, scenografi, kostym och konstnärlig personal.

18 % – Kringkostnader för film- och teveproduktion, till exempel kostnader för musik, reklam, litteratur, mode, design och viss digital produktion. Dessa kostnader berör främst verksamheter som sannolikt motsvarar företag i näringsgruppen kulturella och kreativa näringar, men även verksamheter som sannolikt motsvarar företag i näringsgruppen film och teve.

Trevligt folk (2015) – inspelning i Borlänge.

8 % – Kringkostnader för resor, boende och mat. Dessa kostnader berör främst verksamheter som motsvarar företag i näringsgruppen besöksnäring.

10 % – Kringkostnader för övriga utgifter, till exempel kostnader för transporter och lokaler.

ETT PAR EXEMPEL PÅ FILM- OCH TEVEPRODUKTIONER I SIFFROR

Teveserien *Jordskott* som spelades in i Sala och långfilmen *Tårtgeneralen* som spelades in i Köping, är båda exempel på produktioner som till största del spelades in utanför storstadsregionerna. Maria Bloms *Hallåhallå* spelades in i Falun.

<i>Tårtgeneralen</i>		<i>Jordskott</i>	
Inspelningstid:	2 månader	Inspelningstid:	7 månader
Teamstorlek:	35 personer	Teamstorlek:	50 personer
Köpings insats:	1 MSEK	Salas insats:	0 SEK
Redovisad spend:	5 MSEK	Redovisad spend:	10 MSEK
Total budget:	34 MSEK	Total budget:	79 MSEK

Uppgifterna kring produktionerna av *Jordskott* och *Tårtgeneralen* kommer från artikeln *Film, en guldgruva för inspelningsorten* i teaterförbundets tidning Scen & Film skriven av Magdalena Boman.

<i>Hallåhallå (Falun)</i>	
Inspelningstid:	32 dagar i Falun och Dalarna
Teamstorlek:	50 personer
Redovisad spend i Dalarna:	3,8 MSEK
Falu kommun/ FiDs insats:	0,7 MSEK

Över 30 lokala företag anlitas under inspelningen. Utöver det har produktionen skapat ett PR-värde som uppskattades av företaget Cloudberry till mer än 8 MSEK.

¹² <https://www.scenfilm.se/2019/12/19/film-en-guldgruva-for-inspelningsort/>

¹³ 2013, Förstudie Filmregion Dalarna:
<https://filmidalarna.se/storage/uploads/attachments/forstudie-filmregion-dalarna-minskad.pdf>

EVENT OCH PREMIÄRER

En filminspelning på en ort kan medföra event som till exempel premiärer med regissörer och skådespelare. Om regionen har en filmfond så kan man ställa sådana event som villkor inför en investering.

LOKAL FILMBRANSCH

Enligt de större fonderna krävs en omsättning på minst 20 MSEK per år i fonden för att skapa en mer betydande tillväxt av den lokala filmbranschen till exempel med inflyttningar och nyetableringar. Detta är omdiskuterat och vissa hävdar att branschbygget kommer gradvis från första kronan. Vi kan konstatera att oberoende av en eventuell framtida fonds storlek så skapar de produktioner idag som kommer till Dalarna tillfälliga anställningar och ökade försörjningsmöjligheter för regionens filmarbetare.

NATIONELLA PRODUKTIONS-RABATTEN

Detta kapitel ger en överblick av den eventuellt kommande nationella produktionsrabatten.

Många länder runt om i världen och flera av Amerikas delstater har så kallade produktionsrabatter (även kallat produktionsincitament) för att locka till sig inspelningar. Detta innebär i praktiken en återbetalning på 20–35 procent av de spenderade medlen i det aktuella landet. Flera utredningar har visat att detta i slutänden blir en skattevinst för delstaten eller landet. I EU är det, förutom Sverige, endast Danmark och Luxemburg som inte har produktionsincitament. Detta har medfört att även svenska produktioner åker till till exempel Ungern och Rumänien för att spela in till exempel Stockholmsmiljöer där. Detta hotar på sikt att underminera återväxten bland svenska filmarbetare.

Efter en utredning från Tillväxtverket¹⁴ ligger nu ett förslag hos regeringen. Förslaget fanns inte med i höstbudgeten 2019, men det har givits indikationer för att den kan komma med i framtida budgetar. Västra Götalandsregionen har, förutom Film i Västs ordinarie verksamhet, under tiden skapat en egen ”rabatt” som ger produktioner 25 procent tillbaka på spenderade medel i regionen.

Skapandet av en svensk nationell produktionsrabatt skulle gynna den svenska produktionen, men även öppna upp för att stora internationella produktioner kommer till Sverige. Det senare har hittills valts bort på grund av de ekonomiska nackdelarna jämfört med andra länder.

Med sin närhet till Arlanda, sina miljöer och sitt internationella varumärke är det rimligt att anta att Dalarna kan vara attraktivt för internationella produktioner om den nationella produktionsrabatten genomförs. Dessa produktioner har ofta betydligt större team och budgetar än svenska motsvarigheter och har förmågan att skapa värdefull exponering för regionen över hela världen.

¹⁴ 2017 Fler filminspelningar till Sverige ISBN 978-91-88601-52-0
<https://pub lector.org/publication/Fler-filminspelningar-till-Sverige>

Långfilmen *Ur spår* i Sälen starten av Vasaloppet 2020.

FILM I DALARNA

Detta kapitel ger en överblick över Film i Dalarnas verksamhet.

Film i Dalarna är en enhet under Region Dalarna (tidigare Landstinget Dalarna). Film i Dalarnas finansiering kommer från Kultur- och bildningsnämnden som även fördelar statliga medel genom samverkansmodellen.

Film i Dalarna startade sin verksamhet 1995 och har idag ett starkt varumärke både regionalt och nationellt. Enheten verkar för ett levande filmlän utifrån den rörliga bilden som konststart, pedagogiskt verktyg och näring. Vårt uppdrag är att utveckla och stödja filmkulturell verksamhet inom våra tre fokusområden. Inom **barn och ungdom** arbetar vi bland annat med medie- och informationskunskap, det vill säga att utbilda kring nya tidens bild- och informationsflöden både för barn samt skolbio, skapande skola och att förmedla mediapedagoger till skolorna. Inom **talang och produktion** arbetar vi med unga filmare, talangprogram, arbete för länets etablerade filmare samt nätverksträffar som till exempel Storybar. Inom **visning/spridning** arbetar vi mycket just nu med frågan om den lilla biografens överlevnad men även med event som till exempel Dalarnas Filmfestival och Japansk Filmfestival.

Film i Dalarna är idag mycket väl rustat kompetensmässigt för att ta emot stora produktioner om en filmfond skulle startas. Flera av Film i Dalarnas anställda har arbetat professionellt i filmbranschen och har mycket goda kontakter i branschen i Sverige och Skandinavien. Film i Dalarnas verksamhetschef är utbildad regissör och har regisserat både novellfilmer och långfilm. Enhetens samproduktionskonsulent, som är författare av detta förslag, är utbildad producent och har arbetat på flera produktionsbolag med både teveserier och långfilm. Enhetens talangutvecklare har arbetat som manusförfattare i branschen och senare som programansvarig/adjunkt vid manusutbildningen på Högskolan Dalarna.

Inom produktion samproducerar Film i Dalarna årligen kring 25 kort- och

dokumentärfilmer med en liten ekonomisk insats. Många av filmerna får ett gott liv på festivaler och ibland på teve. År 2019 var ett rekordår där åtta stycken samproducerade filmer kunde ses på SVT Play och fyra stycken filmer medverkade på Sveriges största filmfestival, Göteborg Filmfestival.

UPPDRAGET FRÅN REGION DALARNA

I Region Dalarnas Regionplan 2020–2022, uppdrar regionfullmäktige åt Kultur- och bildningsnämnden att

- ta fram en strategi för kulturella näringar
- i samarbete med Regionala utvecklingsnämnden och Visit Dalarna utveckla besöksnäringen.

I Region Dalarnas kultur- och bildningsplan under Stärka kreativa och kulturella näringar skrivs följande:

”I Dalarna står Kreativa och kulturella näringar, KKN, inklusive besöksnäringen, för närmare åtta procent av sysselsättningen. Förståelsen för näringarnas betydelse har ökat, vilket också betonas i många av kommunernas tillväxtplaner. KKN lyfts fram både nationellt och inom EU som en motor för innovation, entreprenörskap och samhällsutveckling, vilket är något som också tydligt ses i Dalarna.” ...
”Film är en näring som bidrar till den regionala utvecklingen. Det finns långtgående nationella planer på att göra det mer förmånligt för internationella filmproduktioner att spela in i Sverige. Landskapet Dalarna är ett mycket starkt varumärke och skulle kunna bli ett attraktivt alternativ för filmbolagen att förlägga sina inspelningar i, den dagen som förutsättningarna förbättras. Landstinget vill därför ta fram en regional strategi, omfattande så väl branschen som offentliga aktörer, för hur Dalarna ska utvecklas till en så attraktiv inspelnings- och postproduktionsplats som möjligt.”

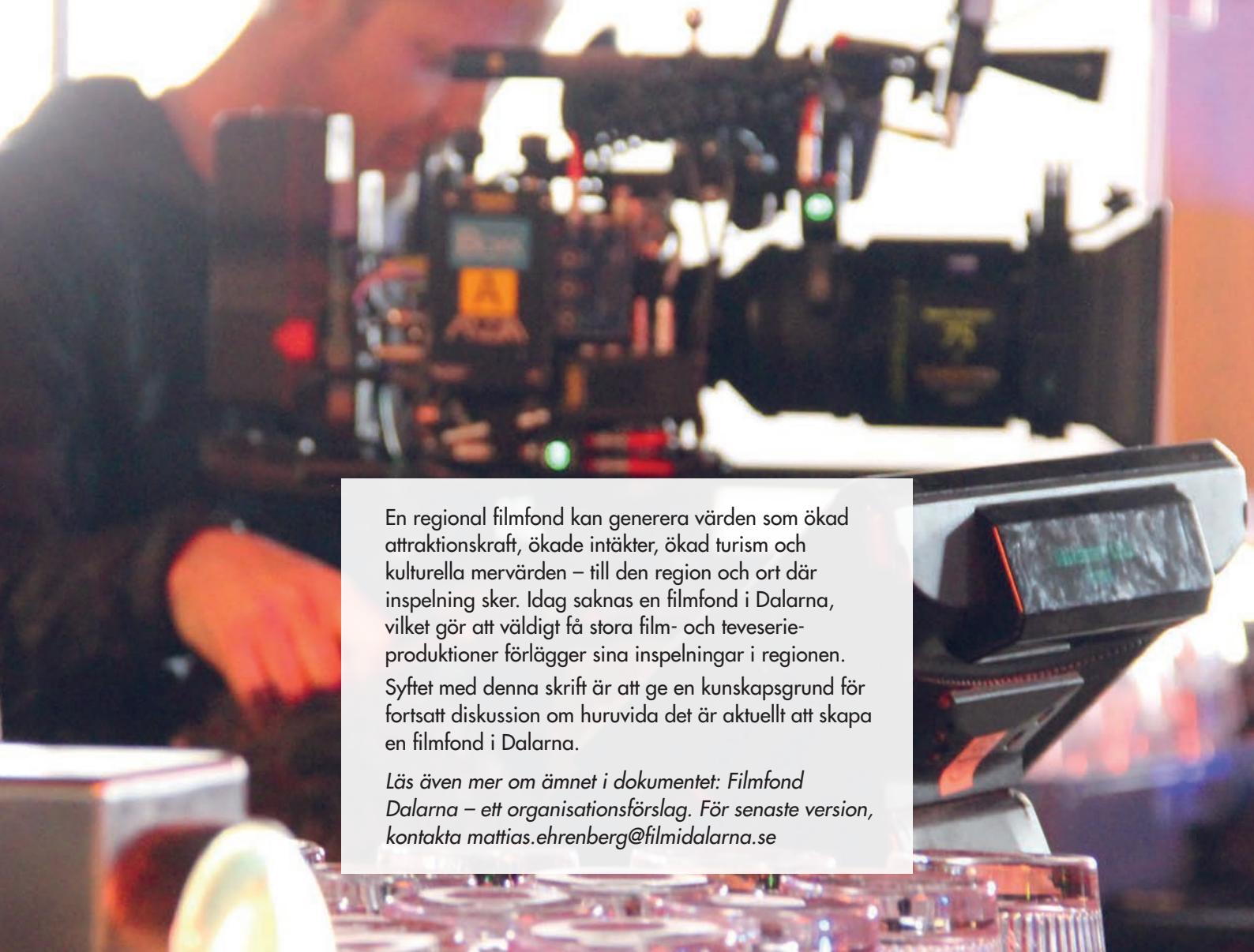
Med bakgrund av det ovan nämnda uppdraget i Region Dalarnas regionplan samt kultur- och bildningsplanen undersöker nu Film i Dalarna möjligheterna för att skapa en filmfond i regionen.

Om författaren

Mattias Ehrenberg är utbildad filmproducent (Bachelor of fine Art) och har främst arbetat på produktionsbolagen Breidablick Film och Moviola Film med bl.a. samproduktion, finansiering, manusanalys, dramaturgi, ekonomisk redovisning och projektplanering. Mattias är numera hemflyttad till Leksand efter 20 år som filmarbetare i Stockholm, Norge och Danmark och arbetar på Film i Dalarna som strateg samt filmkonsulent för samproduktion.

Kontakt:

Mattias Ehrenberg, filmkonsulent Film i Dalarna
mattias.ehrenberg@filmidalarna.se
072-142 61 58

En regional filmfond kan generera värden som ökad attraktionskraft, ökade intäkter, ökad turism och kulturella mervärden – till den region och ort där inspelning sker. Idag saknas en filmfond i Dalarna, vilket gör att väldigt få stora film- och teveserieproduktioner förlägger sina inspelningar i regionen. Syftet med denna skrift är att ge en kunskapsgrund för fortsatt diskussion om huruvida det är aktuellt att skapa en filmfond i Dalarna.

Läs även mer om ämnet i dokumentet: Filmfond Dalarna – ett organisationsförslag. För senaste version, kontakta mattias.ehrenberg@filmidalarna.se

Region Dalarna – Kultur & bildning
Box 712
791 29 Falun
Myntgatan 2, Falun

www.regiondalarna.se